

Drago Unuk
UDK 81'28
Pedagoška fakulteta v Mariboru

Dialektologija kot jezikoslovna disciplina

O Posameznik je prek družbe vključen v številne komunikacijske tokove, v katerih sprejema in posreduje razna sporočila; v njih mora obvladati jezik in druge sisteme znakov ter jih dejavno uporabljati: razumeti sporočeno, tvoriti nova sporočila in obvladati področje rabe. Področje živega jezika, ki se uporablja v vseh komunikacijskih položajih človekove dejavnosti (v zasebnosti doma, v službi, med znanci, pri vsakodnevnih nključnih stikih ipd.), grobo delimo na kodificirani (normirani) jezik (pisni in prostogovorjeni jezik, ta z delom sega v prostogovorjeni nekodificirani del; knjižni zborni in knjižni pogovorni jezik) in prostogovorjeni jezik (narečja in druge zvrsti; z delom sega v področje kodificiranega jezika).

Dejstvo, da so nekatere človekove dejavnosti omejene s pripadnostjo določeni družbeni skupini, druge s teritorialno pripadnostjo oziroma z geografskimi mejami, se izraža tudi v jezikovni sferi.

1 Narečje (dialekt)

1.1 Narečje je relativno stabilna strukturna jezikovna celota, z njim spontano komunicira avtohtono prebivalstvo kakega geografsko zamejenega območja. Je zaključen jezikovni sestav, ki je zadosten govorcem istega narečja, saj z njim uresničujejo (vse) sporazumevalne potrebe na določenem prostoru.

Temeljna pojavnost narečja je govorjena: sporazumevanje/sporočanje se uresničuje (skoraj izključno) prek prostogovorjenega jezika.¹ Prevladuje dialog.

Nekateri jezikovni pojavi v narečju so skupni z drugimi narečji/zvrstmi istega jezika, drugi pa predstavljajo individualne značilnosti določenega narečja, prepoznavne in tipične samo zanj. Posebnosti se v glavnem kažejo na vseh jezikovnih ravneh: glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski, besedotvorni in besedoslovni (leksikalno-semantični), vendar so na nekaterih ravneh izrazitejše. Relativne razlike so tudi navznoter, tako v okviru istega narečja lahko obstajajo posamezni govori (mikrodialekti), ki jih povezujejo iste razlikovalne značilnosti. Njihove medsebojne neenakosti pa so glede na druga narečja irelevantne, saj je meja narečja določena po posameznih jezikovnih razlikah glede na druga narečja. Ta na podlagi skupnih (razmejitenih) značilnosti lahko združujemo v narečne skupine — narečja na določenem širšem zemljepisnem območju.

1.2 Narečje je ena od osnovnih oblik prostogovorjenega jezika, tvori kompleksno jezikovno, zgodovinsko in sociološko kategorijo. Vzroki za nastanek narečij so zemljepisni, zgodovinski in upravno-politični, vplivali pa so tudi na večjo ali manjšo notranjo členjenost posameznih narečij in

---

¹ Kadar govorimo o dialektizmu, mislimo na jezikovni pojav (izraz, obliko, pomen) iz narečnega sestava v odnosu do vzporedne enote (običajno v knjižnem jeziku). Razlikovalnost pa je glasoslovna, oblikoslovna, besednozvezna, pomenska, skladenjska, besedotvorna.

narečnih skupin. Tako imajo t. i. obrobna narečja izrazite in pogoste arhaične značilnosti. Narečja, ki so se izoblikovala na podlagi zemljepisnih dejavnikov (gorovja, zaprte doline, močvirje, razprostranjeni gozdovi idr.) ali na teritoriju starejših administrativnih enot, so znotraj sebe enovitejša kot tista, nastala z mlajšo upravno-politično delitvijo. Narečja, ki se stikajo, se med seboj lahko ostro ločijo, lahko pa imajo določene skupne poteze kot posledico nestabilizirane rabe lastnih (enotnih) značilnosti; zlasti govore na takem področju stroka opredeljuje kot prehodne govore.

1.3 Obstoje narečja temelji na stalnosti življenja govorcev znotraj prostora in na (relativno) redkih stikih z govorniki drugih narečij/zvrsti. Raba narečja je vezana na zasebno sporazumevanje, na krajevno okolje in vsebine vsakdanjih potreb. To je funkcionalna razmejitev narečja glede na druge jezikovne zvrsti.

2 Dialektologija (narečjeslovje)

2.1 Jezikoslovno disciplino, ki znanstveno raziskuje lokalne/krajevne variante nenormiranega jezika (prostogovorjeni jezik na določenem teritoriju), imenujemo dialektologija ali narečjeslovje. Kot samostojna jezikoslovna disciplina obstaja od druge polovice 19. stoletja in ima lastni predmet raziskovanja ter svojo posebno metodologijo. V središču dialektologije je preučevanje jezikovnih pojavov na določenem zemljepisnem področju.

Da bi lahko razložila sočasne narečne pojave, se dialektologija poleg predstavitve sinhrona podobe narečja posveča tudi diahroniji narečja, zlasti z ugotavljanjem povezanosti narečij v širšem jezikovnem prostoru skozi splošnojezikovni razvoj. Tako se npr. pri glasoslovju predstavlja sinhrona podoba in ugotavlja hipotetična pojavnost oblika posameznega fonema (podobno tudi v oblikoslovju idr.).

2.2 Dialektologija se povezuje z drugimi jezikoslovnimi vejami, pri iskanju vzrokov za nastanek narečne razčlenjenosti pa tudi z nejezikoslovnimi disciplinami. Ker gre za interdisciplinarnost vede, so take tudi njene metode:

- direktne metode: terensko delo, zapisovanje slušnega (v zadnjem času tudi vidnega) gradiva, informatorji in vprašalniki;²
- splošne metode: analitična, sintetična, induktivna, deduktivna in statistična;
- metode splošne in opisne lingvistike: jezikovno opisovanje (inventarizacija jezikovnih enot, lastnosti sestave, funkcioniranje), primerjalna metoda (analitično primerjanje), integralna metoda (celostna analiza), geografska metoda (kartografiranje).

2.3 Kot vsaka znanstvena dejavnost ima tudi dialektologija svoje raziskovalne cilje dejavnosti.

a) Najpogostejši je jezikoslovni opis in popis posameznih narečij (govorov). Gre za delne ali celostne raziskave ali monografske predstavitve narečij, delov narečij ali posameznih govorov z bolj ali manj temeljito jezikoslovno analizo.

Seveda je prav zaradi dejstva, da je vsak narečni govor relativno popoln jezikovni sestav, njegovo izčrpno opisovanje neracionalno; že sama inventarizacija bi bila preobširna. Opis obravnavanih narečij (govorov) ima zato značilnosti diferencialnega tipa opisa, s katerim so označene njegove bistvene jezikovne lastnosti, to je tiste, ki narečje (govor) temeljno ločijo od drugih govorov (vendar tudi to načelo ni izpeljano povsem do konca, saj so izpuščene manj relevantne značilnosti,

² Prostogovorjeni jezik v zvočni podobi je le del sporazumevalne dejavnosti, vse drugo, t. i. parajezik, ne more biti grafično prikazano v kasnejši analizi gradiva, zato tudi vidno beleženje za bolj izčrpno in popolnejšo analizo.

tiste, ki so znane samo t. i. naravnim govorcem narečja/govora).³ Če je uporabljeno načelo izčrpnosti, se v vsaki tovrstni obdelavi narečnega gradiva pojavlja določena redundanca glede na jezikovne značilnosti drugih predstavljenih govorov istega narečja in samega narečja kot celote skupnih jezikovnih pojavov. Velikokrat so te značilnosti bolj ali manj predvidljive, včasih jih odkrije terensko zbiranje gradiva ali šele obdelava gradiva.

b) Del dialektologije se ukvarja z raziskovanjem in določanjem geografske razširjenosti posameznega jezikovnega pojava (npr. izoglose, izolekse, izomorfe); s tem v zvezi tudi z narečnimi mejami. Uporabljena metoda je jezikovna geografija (kartografiranje).

c) Tudi izdelava narečnih zemljevidov in kot vrhunec izdelava atlasa narečij (z govori) s pomočjo kartografiranja je oblika predstavitve narečnih značilnosti kakega jezika.

č) Pogosto raziskovalec na terenu zabeleži na magnetofonski trak zaokrožena prostogovorjena besedila v narečju, ki jih kasneje zapiše, in tako nastajajo zbirke narečnih besedil.

d) S terenskim zbiranjem besedišča s pomočjo informatorjev nastajajo slovarske zbirke posameznih govorov in narečij. Redki posamezni raziskovalci (dialektologi) iz njih pripravijo narečni slovar (govora/narečja), ki zajema posamezne izraze, po pomenu ali obliki običajno drugačne od vzporednic v knjižnem jeziku. To je diferencialno zasnovan slovar.⁴

2.4 Sploh so dialektološka spoznanja (materialno pa tudi besediščne zbirke, narečni slovarji, monografske analize in opisi; zbrano narečno gradivo sploh) dragoceno izhodišče za etimološke raziskave in ugotavljanje jezikovne zgodovine.

3 Povezanost dialektologije s sociolingvistiko

Ker dialektologija raziskuje proces celovite žive komunikacije, se po predmetu in načinih dela pogosto stika z dejavnostjo mlajše discipline — sociolingvistike, ki se je sicer razvijala deloma tudi iz spoznanj in metod dialektologije: obe se ukvarjata z empiričnimi raziskavami jezika v različnih družbenih okoliščinah in v različnih zemljepisnih danostih ter se pri tem ozirata na podobnosti in razlike. Nekatere dialektološke ugotovitve so neposredno uporabne za sociolingvistične raziskave (npr. raziskave jezikovnih manjšin).

Že dialektologija je v svojo prakso uvedla t. i. temeljne sociolingvistične pojme, ki jih sociolingvistična terminologija poimenuje jezikovna zmožnost, govorni predstavnik, govorna situacija itn. Npr. pri delu z informatorji na terenu dialektolog vsakič celostno razižče jezikovno situacijo; ugotavlja, kdo govori (starost in spol informatorja, njegovo izobrazbo, zaposlitev idr.), kako govori (narečno pripadnost, vplivanje drugih jezikovnih zvrsti na sočasno govorjenje ipd.), kdaj govori, kje govori (doma, na cesti ...), s kom in o čem govori itn.

4 Način dela

Dialektologija izhaja pri svojem znanstveno-raziskovalnem delu iz gradiva, zbranega na terenu od nosilcev informacij (informatorjev), in to z različnimi načini dela (postopki): z neposrednim stikom, s posrednim stikom (tj. z vprašalniki) in redko tudi s t. i. skritim stikom, ko informator ne ve, da sodeluje v procesu pridobivanja gradiva. Zaporedje postopkov je naslednje: empirični del (načrtovanje, priprava in izvedba zbiranja narečnega gradiva), teoretična obdelava in sklepi. Za

³ Gre za jezikovno lojalnost, po kateri naj bi govorci natančno poznali jezikovne značilnosti svojega narečja/govora, zlasti glede na druga narečja/govore. Po izkušnjah na terenu je tako vedenje omejeno na redke glasoslovne in leksikalne pojave, vendar pa je skupinska zavest o pripadnosti in identiteti izredno močna; najbolj je vezana na neposredni življenjski prostor.

⁴ Gre za izjemno zahtevno leksikološko in leksikografsko pripravo in izpeljavo takega projekta.

celoto je najpomembnejše, da si raziskovalec pridobi dovolj kakovostno, zanesljivo in izčrpno gradivo, saj je začetno fazo zbiranja (npr. zaradi neustrezne množine ali kakovosti informacij) nemogoče ponoviti za razliko od naravoslovnih znanosti, kjer je ponovitev eksperimenta osnova preverjanja. Nemogoče je na primer, da bi sicer isti informator ponovil prosto govorjeno besedilo v enakem obsegu in popolnoma enako vsebino. Ponoviti je mogoče le analizo zbranega gradiva. Posplošiti je mogoče spoznanje, da je preučevanje narečja omejeno na določen časovni izsek, ki pa je tesno povezan s časom, ko je zbrano preučevano gradivo. Glede na to, da se narečje spreminja, spreminja pa se tudi zunajjezikovna stvarnost, se spreminjajo tudi spoznanja o posameznem narečju, zato se po določenem času ponovi zbiranje in obdelava zbranega gradiva.

Na kakovost zbranih informacij vplivajo različni dejavniki: vrednostni parametri informacije (katero informacijo smo iskali, omejenost vsake posamezne informacije), doterdanje znanstveno poznavanje posameznega (jezikovnega) pojava, subjektivni parametri informacije (osebnostne lastnosti informatorja in raziskovalca).

Osnovne lastnosti, ki zagotavljajo kakovost zbranih informacij, pa so zanesljivost (odvisna od stopnje aдекватnosti med posebnostmi in tipičnimi splošnostmi raziskovanega narečja), stabilnost (v smislu zagotoviti si uporabnost informacije v teku nekega določenega časovnega obdobja), reprezentativnost gradiva (njegova zmožnost predstaviti osnovne/temeljne črte raziskovanega področja v širšem kontekstu).

5 Metode raziskovanja

5.1 Neposredni stik

Gre za zbiranje raziskovalnega gradiva neposredno s pomočjo informatorja. V zadnjih desetletjih gradivo snemamo na magnetofonski trak (včasih že tudi na filmski trak), tako da ga je v postopku obdelave mogoče večkrat reproducirati, obenem pa je pozneje dostopno tudi drugim raziskovalcem.

5.2 Skriti stik

Zaradi psiholoških zadržkov spričo dejstva, da informatorja snemamo, včasih ne moremo dobiti ustreznih informacij ali jih zaradi tega sploh ne dobimo, zato uporabimo metodo skritega stika, ko informator ne ve, da ga snemamo. Nekateri informatorji pri snemanju niso verodostojni, ker se jim zdi, da bi morali govoriti knjižno, ali skušajo »ugoditi«¹ raziskovalcu. Vendar pa se metoda skritega snemanja ponavadi ne uporablja zaradi moralnih zadržkov.

5.3 Metoda posrednega stika

Za potrebe kartografiranja jezikovnih pojavov uporabljamo metodo posrednega stika, tj. z vnaprej pripravljenimi vprašalniki, s katerimi zbiramo informacije na določenem področju (npr. glasoslovne, oblikoslovne, leksikalne značilnosti). Pomemben je obseg vprašalnika in ustreznost vprašanj glede na to, kaj zbiramo. Pri zbiranju gradiva s pomočjo vprašalnikov lahko sodelujejo tudi nedialektologi, zlasti pri širše zasnovanem projektu.

5.4 Informator

Pri izbiri informatorja je pomembnih več dejavnikov: starost, spol, šolska izobrazba, bivanje informatorja v drugem kraju idr. V dialektologiji je znano, da več jezikovnih sredstev tradicionalnega narečja uporablja zlasti starejša generacija ženskega spola, ki še živi na podeželju.

Generacijske razlike se najbolj očitno kažejo v rabi besedišča. Najstarejša generacija (nad 65 let) pozna poimenovanja za številne predmete in opravila iz lastne neposredne izkušnje; nekatera med njimi že redko uporablja, drugih sploh ne več, vendar pozna njihov pomen in poimenovanja obvlada funkcionalno. Srednja generacija (40-60 let) sicer prav tako še ohranja leksikalno

strukturo svojega narečja, vendar pa vanjo že vpleta tudi nova (nenarečna) poimenovanja.⁵ Del starih poimenovanj še pozna, ni pa nujno, da jih zna uporabiti tudi funkcionalno. Najmlajša generacija ne pozna več stare proizvodne tehnike in tehnologije (npr. poljedelske, rokodelske ipd.), stare predmetnosti in dejavnosti ter odnosnosti. V njenem govoru so številna poimenovanja novih pojavnosti iz drugih jezikovnih zvrsti.

Ustreznost informatorja je določena z njegovo sposobnostjo razumevanja postavljenih vprašanj in sposobnostjo dajanja verodostojnih odgovorov (psihološke in socialne lastnosti). Informator mora v vprašanih razumeti različne stopnje konkretosti (izjemnosti in abstraktnosti) in tvoriti ustrezne odgovore, dajati kvantitativno zadovoljive odgovore, dajati odgovore o stvareh, ki so prostorsko in časovno oddaljene od konkretnega časa in prostora. Izberemo seveda informatorja, ki nima slušnih in govornih okvar, da je stik nemoten, informacije pa jasne.

6 O položaju dialektologije danes

6.1 T. i. tradicionalna dialektologija se je ukvarjala zlasti z določanjem prostorske razmejitve narečij, pri tem pa predstavljala glasoslovne značilnosti in oblikoslovne posebnosti (oboje v povezavi s splošnim jezikovnim razvojem), ugotavljala zunajjezikovne (zgodovinske, socialne in geografske) dejavnike — vzroke narečne členitve in uporabljala tip »idealnih« informatorjev: starost nad 65 let, relativna teritorialna, socialna in jezikovna izoliranost (stalnost bivanja), relativna enotna socialna struktura (pretežno poljedelska dejavnost).

6.2 Sodobna (sočasna) dialektologija preučuje celovitost jezikovnega sestava: poleg glasoslovja prikazuje še zaokroženo podobo oblikoslovja, skladenjske zakonitosti (npr. načine upovedovanja), predstavlja besedotvorne vzorce, v besedišču se ob inventarizaciji posveča tudi prevzemanju iz drugih jezikov ali zvrsti in pomenu, vključuje pa tudi sodobna spoznanja besediloslovja. Ugotavlja komunikacijsko in migracijsko povezanost prebivalstva in pri tem upošteva prostorsko in socialno diferenciacijo, novejša socialna in ekonomske migracije, vpliv drugih jezikovnih zvrsti, zlasti knjižnega jezika (izobraževanje, mediji in dnevne migracije) in prisotnost nove predmetno-pojmovne stvarnosti, na komunikacijsko zmožnost narečja. Vključuje generacijske, izobrazbene in socialne stvarilke med govorce, to je tip nereprezentativnih (»neidealnih«) govorcev.

6.3 Tradicionalna narečja v sodobnosti izgubljajo svojo socialno bazo, zlasti glede na pojmovanje narečja, vezanega na relativno redke stike govorcev z govorce drugih jezikovnih zvrsti, saj se je komunikacijska, urbana in prebivalstvena podoba podeželja v zadnjih desetletjih temeljito spremenila. Kljub novi družbeni stvarnosti narečje še ni zreducirano le na potrebe družinske komunikacije, res pa je vezano ozko na lokalno okolje in vsakdanje stike.

Tudi v jezikoslovju je, npr. v strukturalizmu ali v sociolingvistiki, kot prevladujoča zvrst jezika (ocena je nekako tudi vrednostna in kvantitativna) izpostavljen knjižni oziroma zborni jezik. Toda narečne prvine v konkretnih komunikacijskih položajih še vedno obstajajo, četudi so interference iz drugih zvrsti številnejše kot kadar koli poprej. Spoznanje kaže, da dialektologija ne zanemara sodobnih spoznanj splošnega jezikoslovja, npr. sociolingvističnih vidikov (prim. sociolingvistična mreža glede na dnevne migracije in trajne ekonomske in druge migracije; upoštevanje relativne pogostnosti stikov govorcev z drugimi zvrstmi ipd.).

⁵ Besedišče je manj strukturirano kot fonološki in oblikoslovni sestav, zaradi tega in potrebe po poimenovanju nove pojavnosti (predmetne in duhovne) je jezikovno prevzemanje v besedišču največje.

Literatura

- Dejna, Karol (1993). Dialekty polskie. Wydanie II. Zakład narodowy imienia ossolińskich wydawnictwo.
- Krajčovič, Rudolf (1988). Vývin slovenského jazyka a dialektológia. Slovenské pedagogické nakladateľstvo. Bratislava.
- Logar, Tine (1962/63). Današnje stanje in naloge slovenske dialektologije. JiS 8/1, 1-6.
- — (1965). O nastanku slovenskih narečij. JiS 10/1, 2-6.
- — (1966). Slovenska narečja. JiS 11/5, 134-140.
- — (1974). Pregled zgodovine slovenskega jezika. SSJLK, Informativni zbornik. Ljubljana, 102-113.
- — (1993). Slovenska narečja. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- — (1975). Izvenjezikovni vzroki za dialektizacijo slovenskega jezika. SSJLK, predavanja. Ljubljana, 7-11.
- — (1983/84). Slovenski dialekti — temeljni vir za rekonstrukcijo slovenskega jezika. JiS 29, 285-288.
- — (1990). Razvoj slovenske dialektologije kot lingvistične geografije po Franu Ramovšu. Sedemdeset let slovenske slovenistike. Zbornik SDS. Ljubljana, 75-78.
- Mistrík, Jozef (1993). Encyklopédia jazykovedy. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor.
- Orožen, Martina (1993). Kontinuiteta starocerkvenoslovanskega besedišča v slovenskem jeziku. SR 41/1, 143-160.
- Pogorelec, Breda (1997). Družbeni vidiki slovenskega jezika. TIP 9.
- Ramovš, Fran (1924). Historična gramatika slovenskega jezika. II. Konzonantizem. Ljubljana.
- — (1971). Zbrano delo. 1. knjiga. Ljubljana: SAZU.
- — (1935). Historična gramatika slovenskega jezika. VII. Dialekti. Ljubljana.
- Rigler, Jakob (1986). O klasifikaciji slovenskih dialektov. Razprave o slovenskem jeziku. Ljubljana: Slovenska matica, 95-107.
- — (1986). Pregled osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu. Razprave o slovenskem jeziku. Ljubljana: Slovenska matica, 139-186.
- Ripka, Ivor (1994). Metodické aspekty terénnych výskumov. Slovenska reč 59/4, 193-201.
- Slovenski pravopis 1 (1990). Pravila. Ljubljana: DZS.
- Štolc, Jozef (1994). Slovenská dialektológia. Bratislava: Veda.
- Toporišič, Jože (1984). Slovenska slovnica. Maribor: Založba Obzorja.
- — (1987). Portreti, razgledi, presoje. Maribor: Založba Obzorja.
- — (1992). Enciklopedija slovenskega jezika. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- — (1994). Fran Ramovš kot narečjeslovec. SR 42/2-3, 159-170.
- Unuk, Drago (1995). Zahodni prleški govori. Magistrsko delo. Filozofska fakulteta v Ljubljani. Ljubljana.
- — (1997). Osnove sociolingvistike. Pedagoška fakulteta Maribor. Maribor.
- Urbańczyk, Stanisław (1984). Zarys dialektologii polskiej. Wydanie siódme. PWN, Warszawa.

- Weinreich, Uriel (1977). *Sprachen in Kontakt*. München.
- Zgusta, Ladislav (1991). *Priručnik leksikografije*. Prevod dela: *Manual of Lexicology*. Sarajevo: Svjetlost.
- Zorko, Zinka (1990). Kontrastivni vidiki dialektološkega raziskovanja (Prekmursko narečje). *Sedemdeset let slovenske slovenistike*. Zbornik SDS. Ljubljana, 79-95.
- (1993). Daljšanje akuta v severovzhodnih slovenskih narečjih. *SR 41/1*, 193-208.
- (1994). Samoglasniški sestavi v slovenskih narečnih bazah (ob izbranih besedilih). *SSJLK XXX*. Ljubljana, 325-343.
- (1995). Narečna podoba Dravske doline. Maribor: Kulturni forum.

Odi Žabona do Ptičje hiše

Ženske, pišči in tiskarje so izstopajoča sodišča, okrog katerih so vrtili pesniška sporočila, bogovine, zgodbe, barve, Bojota Bojota. Povezani so v grozljiv krog, ki ne dovoli nobenemu izstopati iz vsiljenega etničnega ponavljanja. Pesenske in prozne različice spodletelih poskusov ubranega sočinja so od ljudi predstavljeni poseben »otok« slovenske literarne tradicije, literari pa sestavljajo ključne celote: literarna dela se motivno-tematsko in oblikovno med seboj povezuje. Žalja pa znokroženci je zajeta tudi v doku neopaznem prehodu iz poezije v prozo in fikcijo izenačenosti: po dveh pesniških zbirkah (*Žabona*, 1979, in *Besedi z hiše*, 1988) je pesnica napisala še dva romana (*Filjo ni doma*, 1990, in *Ptičja hiša*, 1995). Temeljno kaže pesniških zbirk in celo pesemski filijalni novo življenje v romanu *Filjo ni doma*, vključuje pa ga v zadnjem romanu *Ptičja hiša*, ki je z ujetostjo ženske opozoril tudi na enako zaprtost položaj makedona v sodobni družbi.

Pogostnost ženskih likov in razmišljanje o vlogi ženske sta razlagalci ipso ženskega zapreda nekateri literarne študije so jo uvrstili v okvir t. i. »ženske« literature in v njem videli svetovno vzporednico, čeprav je pesnica in pisateljica skozi celotno delo zanimajoča predvsem s svojo lastno spoloma, ne pa samo ženska (posebna) vloga.

»Ženska« literatura

Odklonilo stališče do ženske literature je imela tudi umetnica sama, ki se je v določenih svetovnih, do sozračnosti slovenske literature v manjših »kazalnicah« odločila za »žensko« literaturo. Seveda v tem trenutku pomisliti na »žensko« literaturo, ki je posebej v obliki v tem prostoru. Odlika avtorja. Odklonilo stališče do ženske literature je imela tudi umetnica sama, ki se je v določenih svetovnih, do sozračnosti slovenske literature v manjših »kazalnicah« odločila za »žensko« literaturo. Seveda v tem trenutku pomisliti na »žensko« literaturo, ki je posebej v obliki v tem prostoru. Odlika avtorja.

2. Tudi svetovni. Makovčičeva je bila med raziskovalci, ki so se ukvarjali s »žensko« literaturo, ki je posebej v obliki v tem prostoru. Odlika avtorja.

Literatura

Weinreich, Uriel (1977). *Slovenščina in kontakta München*.

Zavata, Ladislav (1991). *Priručnik leksikografske pravopisne slovnice*. Ljubljana: Slovenski jezik.

Zorko Zinka (1990). *Kontrastivna vidika dialektologije slovenskega jezika*. Zbornik SDS, Ljubljana, 75-78.

Sečmenščak, I. (1993). *Daljšanje akuta v sečmenščakščini slovenskih narečij*. ZR 41/1, 193-208.

Logar, Tina (1997). *Samozlasniška sestava in slovenski narečni razpisi*. ZR 45/1, 1-17.

— (1994). *Samozlasniška sestava in slovenski narečni razpisi*. ZR 42/1, 1-17.

— (1993). *Slovenski narečni razpisi*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

— (1974). *Narečna podoba Druškega doma Maribor*. *Kulturni forum*, 102-113.

— (1973). *Slovenski narečni razpisi*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

— (1972). *Izvenščina slovenskega jezika*. Zbornik SDS, Ljubljana, 7-11.

— (1968/84). *Slovenski narečni razpisi*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

— (1990). *Razpisi slovenskega jezika kot lingvistične geografije po Franu Ramovšu*. *Sejdeset let slovenskega jezika*. Zbornik SDS, Ljubljana, 75-78.

Mitnik, Jozef (1991). *Književna slovnica slovenskega jezika*. Ljubljana: Obzorje.

Orožen, Margina (1993). *Samozlasniška sestava slovenskega jezika*. ZR 41/1, 143-160.

Pogorelec, Breda (1997). *Gramatični vidiki slovenskega jezika*. TIP 9.

Ramovš, Fran (1924). *Historična gramatika slovenskega jezika*. II. Konzonantizem. Ljubljana: SAZU.

— (1971). *Zbrana slovenskega jezika*. Ljubljana: SAZU.

— (1935). *Historična gramatika slovenskega jezika*. VII. Dialekti. Ljubljana: SAZU.

Rigler, Jakob (1986). *Gramatika slovenskih dialektov*. *Razprave o slovenskem jeziku*. Ljubljana: Slovenska matica, 55-67.

— (1986). *Prilogi osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmi*. *Razprave o slovenskem jeziku*. Ljubljana: Slovenska matica, 15-186.

Drago Unuk

UDK 81'28

SUMMARY

DIALECTOLOGY AS A LINGUISTIC DISCIPLINE

A dialect is a relatively stable structural linguistic unit used in spontaneous communication by the autochthonous population of a geographically delimited region. Dialectology is a linguistic discipline studying local variants of non-normed language (of spontaneous speech of a territory). Its research is based on material collected in field work with the help of informants and various methods: direct contact, indirect contact (questionnaires) and, rarely, covert contact. Empirical work (research design, planning field work and collecting dialectal material) is followed by theoretical elaboration and generalisation.

Synchronical dialectology studies the whole of a language system. It explores communicative and migratory interaction of a population, taking into account territorial and social differentiation, recent social and economic migrations, the impact of other language variants, esp. of standard literary language (education, media and daily migrations) and of the presence of new material and conceptual reality and communicative competence of dialects.